

NAGY KOPPÁNY ZSOLT

A vendégmunkás dalai

*Köszönöm Budapestnek,
hogy kifacsarta belőlem*

1. Érzékeny útirajz

A hosszú távon vezető buszsofőrökben a dupla kávé tartja a lelket.

Onnan tudom, hogy most gyúlt be a motor, s vele együtt a nóta.

Indulunk. Megyünk „magyarba”. pestre. Megér egy estét, egy utazós éjszakát.

Ülök, figyelek, érzékeim élesednek. Búz van, zaj, helyfoglalás.

Kikanyarodik a busz, fásult asszonyok fásult mozdulatokkal integetnek. Aztán, még el sem tűntünk, máris indulnak haza. „Szívem vidulj, ember indul”, viccelődik egy utazó, a többiek kacagnak. „S osztán egy hónap múlva aszongyahogy, szívem keseredj, ember közeleg.” Még nagyobb nevetés.

Előkerül a pálinka, a félelem szegre akasztódik, kézügybe kerül a székely virtuskodás. Virtus székelykedés. Hallani, hogy az előttem ülő fickó hány „magyarnak” verte ki a fogát, mert azok lerománozták. („Aszongya, bazeg, román.” „Mondom, azistenedet...”) S mintha csak vezényszóra, a magnóban egy „magyar” elkezd énekelni: „Erdélyi srácok vagyunk, / Dolgozni nem akarunk, / Elküldtek dolgozni, / Elmentünk bunyózni, / Erdélyi srácok vagyunk”. Ezt énekli, természetesen szintetizátor-kísérettel. Véreim szemibe szökken a vér s a könnyű, mejjőket édes, magasztos honfibüszkeség s honfibú dagasztja. Dúdolják. Szomszédom leveszi lábbelijét, hadd érezze mindenki, milyen mokány székely ő. Mindenki érzi, hejj, de a székely esszetartó fajta, egy se szól, hogy hóhahej, de büdös vagy! Énekelnek. Az én véreim.

Szégyellem magam. De nem, kiabál bennem a sznob, én nem tartozom hozzájuk! Mégiscsak, bizonyára én vagyok az egyedüli a buszon, aki angolt tanít pesten. Körbenézek, s há tényleg biza én vagyok. Minden rokonszenvem az övék, egyből. Elnézem kezeiket, nagy, székely, munkás kezeiket. Hej, bizony ezek a kezek, mi mindent elvégeznek, mondom magamban. Mindent, amit a finom „magyar” kéz el nem végez. Biza, háborodok fel, miféle dolog ez? De aztán rájövök: disznótor, nem erőszak. Kell a pénz, népem? Takaríts gazdagéknál, népem, dolgozz negyven fokban a tetőn, rakjál sörösládát, népem. Taníts angolt. Az asszony megcsal, a kölykeid szégyenkeznek miattad, hogy csak egy telefont viszel kettejüknek. Kellett ez

neked? Na, akkor járj át a határon harmincnaponta, pecsétért. Nem is érdemelsz mást.

Bizony mondom nekik:
 feleim olyan ez az élet mint ez a mondat
 nincs eleje
 nincs vége
 még vesszeje sincs
 csak egy rész-let
 egy kipontozott hely
 egy képzeletbeli egyenesen

.....
 ilyen

Rám bámulnak, nem értik, elégedetten nyugtázom felsőbbrendűségemet.

Lelkem ugyanis finom és törékeny: karcsú váza. Otromba szavaik percenként roppintják ketté. Én nem, én nem vagyok!

ilyen

Szól a zene, a busz csupa derű. Náluk *e* szöveg nem hódít. Túl *szövegszerű*.

Megyünk, megyegetünk. magyarba. pestre.

Fogy a pálinka, van, aki keseredik, van, aki erősödik. Vendégmunkása változtatja. Még több cipő kerül le, s pulóver is, a szag megnő. A szemekből most már kicsordul a könny. Vissza-visszanézünk félutunkból. Hitvány egy élet ez, hallode.

olyan

Elzeng az utolsó akkord a kazetta A side-járól. Hogy a füredi Anna-bálban, akinek nótája nincsen, annak szíve sincs. Mindenki ott sír, ahol senki se látja.

Megállunk, pisilni, cigarettázni. Szorítja a nadrág a vendégmunkás tökét.

Mesélnek a fiúk:

„Mágfogtam, értettedé, húsz ládát, s úgy húztam, hogy a főnök egyből prémi-umot adott.” „Negyven talicska prizmát toszítottam fel a kilencedikre!” „Mondom neki, Áj, én, jú, te, hí, sí, it, ő, hímnem, nőnem, semleges nem. Ammeg csak néz, hogy mi? Hogy hogyhogy az angolban ez külön van? Há' milyen nyelv ez?”

Bédurranjtják a buszt, szedelőzködünk, vissza. Aszongyaja sofőr, hogy mindenki itt vané, vagy mijazisten. Ekkor szokott elhangozni: „Aki nincs itt, szóljon!” Kacagás. A székely humor, az, mondom.

Kolozsváron leszállnak az egyetemisták. Néma megvetéssel nézik, amint néma megvetéssel nézik őket.

Kényelmesebben ülünk, bár nem mondhatni, hogy *pompásan*.

S alig koppan le az ember szeme, már ott is van a határ.

„Akit lászédnek, az tágyén egy százast a pasaportba, ne es próbálkozzék alkunni!” – hangzik el a jó tanács. A sofőr kiosztja a hatvanötezer forintokat, mely az átlépés nélkülözhetetlen feltétele. Az emberek büszkén mosolyognak, hogy ma megint átverik a vámot. Ötvenen vagyunk a buszban: két embernek van legális

munkavállalási engedélye. De lassan lekonyul a virtus, a székely reszket: „Csak ippeg ángémét ki ne nezzen, s le ne száliccson...” Magyarázzuk, rossz románsággal, hogy csak vendégségbe megyünk. Igen, da, a barátok, prietenii, da. Meghívtak. Csak egy hetet, o szöptömünö, a week... Közben eltakarják bütykös, még malteres kezüket. Vagy az angolszótárt.

Leköpnek.

Borson és Ártádon, Biharkeresztesen és Nädlacon és Nagylakon, mindenütt. Bunkószékely. Ez a nevünk, világszerte. Így, egybeírva. Mondjuk magunkról mi is. De nekünk szabad.

Boldogok vagyunk, hogy átengedtek. A magyar vámosnak megnyaljuk a kezét. Nagyképjű poénjaira kedélyes kacagást csalunk elő magunkból, s egymás felé biccentünk: „Ez igen humor, tezsvér! Nagyon jó!” De homok ez, s a lélekben csikorog tovább.

Újabb pisilés, immár a szent, magyar földön. Forinttal fizetünk, megnő a hang, kiered a nóta. Duhaj kedv, be szép ez a magyarország, azannya!

Be lapos, bolond, így van kitalálva, messzebbre lehet látni!

Kókuszreszeléket vesz az egyik utas, megszórja a kollégák markát vele. Sze-menként, szálanként szedegetik: megnyalazzák ujjait, s igyekeznek csak egyet elcsípni. Megy a dolog. Mert itt már nem dőcög a busz.

Valami ungarische rádió furakodik be az utastérbe, hírek, így hát gyorsan megfordul a duplakávét. S kezdődik előlről. Kék a szeme. Atyaúristen.

Három felé jár az idő. Elszunnyad a székely, de nagyokat horkant közben, s fészkelődik. Kényelmetlen a szék, s az álom porlik, mint a szikla.

Zuhog az eső, mikor a Népligetbe megérkezünk. pesten vagyunk!

Leszállok, kihalászom a negyven kilós csomagot. Az első két lépés után eltörik a cipóm talpa. Mind a kettő. Zoknim mohón nyeli a drágaszentmagyar esővizet.

Helyben vagyok, basszam.

2. A Kedves

A Kedves olyan, mint én. Vendég, ő is vendég itt. Vendégtanuló. Vendégegyetemista. Hogy majd Ő is szakképzett vendégmunkás lehessen.

A Kedves csodálatos nő.

Véletlenül találtam rá és találtuk meg egymást. Semmi sorsszerűség, semmi előre-megírtság, eleve-elrendeltség. Semmi predestináció. A kedves katolikus.

Legszebb nő a világon. Néha aggódó arcot vág, és szóvá teszi, hogy esetleg pocakja lenne, majd tükörsima, feszes hasát mustrálja figyelmesen.

Ő is angoltanár lesz. Sokkal jobban beszél angolul, mint én. Néha megremegek, hogy elcsábítja majd tőlem a tanítványokat.

A Kedves végre-egyszerű. Végre-nem-mesterkél. Végre nincs olyan, hogy tudom hogy tudod hogy tudom. Egyenes dolgok vagynak. Nincs csel, hazugság, műkín, mártírium.

Csak szép, egyszerű szerelem van. Mert szép, egyszerű a szerelem. (Ahogy egy barátom is írta volt, az ókontriban*.)

A Kedves nem hajlandó olyan bűnök miatt hibásnak érezni magát, amelyeket nem követett el. A szerelem csataterén – bizánci fortélyokon – edződött elmém ilyenkor meglepetten áll és bámul.

Hát ráncba szedem magam, és igyekszem Hozzá hasonulni, eltanulni tőle ezt-azt – bár beleszoktam a szerepbe, a bizánciba, nagyon. Gyötröm is vele eleget. De Ő megbocsát, újra és újra, végtelen a türelme.

S megint szeret. Betakar éjjel, ha lerúgom a takarót, megsimítja a homlokom, ha ráncos, nevemen szólít, a szemembe néz, és azt mondja: „Szeretlek!”

Ilyen egyszerű ez, végre, végre, végre!

A Kedvesemnek magától értetődő a szerelem, és magától értetődő a szerelmeskedés.

Sikít, ha jó, és aranyosan duzzog, ha néha nem. Nem játssza meg sem a divát, sem az ötvenes nőt. Ismerem, látom hát magam a szeme tükrében. És boldog, erős férfi lett belőlem mellette, az ágyban, a földön, az égben.

A szeme kék, és néha cseppint bele, meg feketével körberajzolja, hogy még kékebb legyen. Hiába mondom, nem kell, nem kell, s félttem nagyon, hogy baja esik. Ő úgy tudja, így szebb, s vita nincs.

Meg aztán sosem törülközik meg zuhany után. Áll, kis törülközővel a derekán és vacog. Ilyenkor én dörzsölöm meg, azt kéjesen tűri, mint egy kis ázott macska.

A Kedves odaadó, és mindig rám gondol, arra, hogy én. Magára figyeltetni, csak magára, saját érzéseire és érzéseire igen nagy fáradságomba kerül. De mikor sikerül, tudom, hogy megérte.

A Kedves talpraesett, tűzrőlpattant és harcias lányka. Kézen ragad, megelőzünk kétszáz embert, a sor elején termünk, és mire a Tömeg tiltakozni kezdene, már szágulduk is elazon – mikor valamit intézni kell. Mindent tud, s amit nem, azt megtudja. Ha valami nem tetszik neki, veszekszik. Ilyenkor én nem is tudom, hová nézzek, nagy zavaromban. Makogok valamit, hogy hehe, meg bocs, közben Ő hercegnői gráciával és bájjal már ki is vonult, elégedetlenségét kifejezendő. Ilyenkor utána iszkolok, és ijedten menekítem vélt veszély elől.

A Kedves büszke arra, hogy tájszólása van, és eszébe sem jut akadémiai kerékbe törni a nyelvecskáját. Bár vendégmunkás lesz belőle is, sosem fogja ennek a gyötrelmeit átérezni, mert nem hajlandó rá. Ő büszke vendégmunkás lesz, azt hiszem, az egyetlen...

---

* Ahogy egy névrokonom írta volt az irodalomtörténetben.

Egyszer azt kérdezte tőlem egy bennszülött, egy „született magyar”, ráadásul nő – így gyűtt ki a szájából:

– Ti azért vagytok ugye együtt, mert ti, mint erdélyiek, összetartotok, ugye?

(Itt egy pillanatra azért álljunkszá meg. Mert én nem tom hogy gondóják itten ezek eztet. A dógot. De erős a gyanúsításom, hogy úgy gondolják, hogy akkó műk menyünk az uccán, nagycsúf székelly menéssel. S akkó meglássuk egymáson, hogy nosza, a néember erdélyi, s az embör es a'. S akkó a biztonság kedviétt azért még egyet csekkolunk:

– Te es az vagyé, me' én az vónék, hö! – mongyuk egymásnak, s a seggünk ár-kába rovásírással beletetovált „Erdély forever!”-felirat alapján béazonosíccsuk egymást, s boldogan egymás nyakába ugorunk, s elkezdünk baszni, s annak nyomán az erdélyi nő újabb kicsi vendégmunkásokat potyogtat el, akik aztán már tej helyett is az őshonos pestiek kenyerét eszik. Ja, és azonnal tagjai lesznek a határontúlimagyar-nagyszentösszeesküvésnek.)

A Kedves Szegeden él. Még egy kicsinyig. Még míg végez. Aztán jön pestre. Hozzám. Vendégmunkás-couple leszünk. Illegális és boldog pár. Együtt fogunk lakni és dolgozni, feketén, mint az éjszaka. Aztán elveszem feleségül, el én!

Vonattal járok le hozzá.

Pénteken, estefelé indulok. És hétfőn, délelőtt térek vissza. A hétvégéinkről, magunkról már nem sokat mondhatok, így is lehet, sok lett. Az csak a miénk. That's ours. Gazdagabbak vagyunk bárkinél.

De azt még elmondom, hogy Most, pénteken, mikor mentem, megállt a vonat, Cegléden, vagy valami ilyesmi.

A nemdohányzó kocsikban, a budival szemben van fél négyzetméter hely. Ott szívtam el egy cigarettát, lehúzott ablak mellett, hogy egy őshonos, drágaszentmagyar tüdőben se tegyek kárt.

Kihajoltam az ablakon, és akkor, egyetlenegyszer éreztem békét, mióta vendégmunkás vagyok.

Sötét volt, néhány talányos lámpafény pislákol – kellemes, őszi este –, kutya ugatott, a szellő simogatta a füstöt. Amúgy csend. Nyugodt volt minden.

Elfelejtettem a nyűgöt, a hétköznapiakat, a vízumot, a nemlétező munkavállalásit, a határátlépéseket. Álltam, cigarettáztam, és hallgattam az estét, az esti Magyarországot. A kutyaugatást, a szellőt. Olyan volt, mint otthon.

Minden megállt bennem. Ennyire még soha nem éltem a pillanatnak, és ennyire még soha nem éreztem át a pillanatot.

Aztán eszembe jutott, hogy Hozzá megyek.

Sosem láttam (éreztem) még ilyen szépnek Magyarországot.

3. Vendégmunkás-létehelyzetkék

Én vendégmunkás vagyok. I am a guestworker. But a special one. I'm an English teacher.

Angoltanár lettem. Ritka fehér, mint a vendégálló. Felvettek, feketén, persze: no nyugdíj, no tété, no TAJ, no ANY, no THING.

Magam vagyok, s rá-utalva.

Járom ezt a fenenagy várost, s hirdetem az ígét. Meg a ragozását.

Mikor valaki megkérdi, miért szeretek tanítani, azt mondom, hogy nem szeretek tanítani.

Első munkahelyem máris a mélyvízben volt, a Duna mellett, a csúnyábbik oldalon. A tanítás abból állt, hogy igyekeztem megvédelmezni magam fiú- és lánytanítványaim fizikumától. Mondták ugyanis nekem, de egyből, hogy hülye szegedi*, mire akarol te tanítani minket, s jöttek nekem, hogy összetörnek, de csúful. De én se jettem meg, s adtam nekik gázsprét, s üttem a csürhét az ólombottal, melyet mindig ott hordok magamnál, s lett rend egyből. Kicsi ideig, mert alighogy, felállt az egyik leánka, volt vagy tizenöt éves, sasongya, leszop, ha adok neki egy ötöst. (Bezzeg a többi mind 19–20 éves volt, és büszkén vallotta magát kilencedikesnek.)

Ez az iskola ugyanis egy javítóintézet volt, szociális segélyszínűre mázolván, s nekünk, tanároknak az volt a feladatunk, hogy segítsük őket beilleszkedni a társadalomba. Azóta meggyőződés, hogy a szocializálás eszköze bizony még mindig sokkal inkább a botütés (de legalább száz!) s a deresre húzás, nem pedig a szép szó, mely mit sem ér.

Mondhatom ezt azért is, mert én próbáltam a cselet a Szép Szóval, például így (viccesgyerek-imidzs): rögtön első nap van, bemegyek az első osztályba, látom mekkorák, de azért szemérmesen azt mondom: I am, you are, he, she, it is. Felírom a táblára is, lássák. Közben mondom, fiúk, lányok, ez biza egy ilyen nyelv, egyes szám harmadik személyben van benne hímnem, nőnem, s még semleges nem is. Nem, mint a magyar, hogy csak ő, s azzal annyi.

Megfordulok, várom a cinkos vagy csúfondáros mosolyt, hogy: mit magyarázza ez itten a ragozást, nyolc éve tanulunk már angolt. Kacsintanék, de szememre fagy a hunyorítás. Bamba arcok merednek rám: Hogy mi?, mondja az egyik. Hogy milyen francos egy nyelv ez? Ilyent mi még nem hallottunk, há' bolondok ezek az angolok, vagy mijazisten?, s ezen erősen felbosszankodván lelkük a szocializálást többet bé nem fogadja, hanemha öklük megkeményedik, s verni kezdenek, egészen addig, amíg meghátrálok, s otthagynom őket, mint az oláh Szent Pálékat.

Nade most mi lesz veled, szegény vendégmunkás? Pénzed nincsen, ergo kenyered se nincsen...

---

* Tájszólásomat kezdettől fogva – székely fufang! – szegedinek álcáztam, már az első percekben látván és félvén a művészi igénnyel falra tetovált „Románok, menyetek haza!”-graffitit.

Pökd meg vékony tenyered, s lapozd fel a pestiestet, mert kőműves nem tud lenni belőled!

Kaptam aztán másik állást, szépet, jót, felnőtteset. Én nagyon szeretem a felnőtteket, és húsz év alatti embert látni sem akarok már.

Sejde, a víz még mindig mély, s a kezdet még mindig nehéz, mert még mindig tart, s megeshet, hogy a végbe is belenyúlik, viszonylagos (– közép-szerű) jó mód nélkül.

Mert drága ez a város, s a vendégmunkásnak csak lej csörög a zsebében, s kevéske euró, de azt es úgy válcsa bé, mint az ecceri székely, hogy tíz euró mellé még tíz tojást is ad, hálából.

De bizony tojás sincs itt, csak a boltban, csakúgy, mint erdő, havas, rengeteg.

S közlekedni kell, mennek a motorok, forognak az utcák. Bémenyek az aluljáróba, s alig tudok kikeveredni belőle, akkor is rossz irányba. Elalszom a buszon (vendégfáradság lep meg), s hangosbemondó ébreszt, végállomás, tessék le szállni, s csak néz az ember ilyenkor, hogy mi ez a sok blokk körös-körül. Osztán a Deák-tér se semmi, főleg az a piros metró, amíg felverekedtem magam a felszínre (ekkor tényleg éreztem, hogyszonya, drágaszentmagyar anyafőd), kétszer váltam halálra, hogy még mindig csak egy szinttel vagyok feljebb. Nem es menyek többet ilyen léánkaszínú metróval, az biztos.

S kényelmesek ezek a pesti népek, még a Rákóczi-tértől is villamost fognak a Blaháig, én, ha megerőltetem magam, elköpök odáig, dehát paraszt, köpködj a saját udvarodon!

Járom gyalog az utakat, de meg is van a látszatja, mert bizony sokszor éhesen fekszik le a vendégmunkás, s álmodik mindenfélét, szalonnával, hazaival. És barátoknál lakik, vagy munkásszállón, ruhái a földön vannak polcon, s porosodnak, mint az emlékei. A házkulcs, a bicska rozsdásodik, s véle együtt a székely is.

Alszik, ha tud, s másnap megint továbbmegy.

Nagy-nagy sugárúton kicsi székely legény.

Sok-sok kocsi között egy szál harisnyában.

Batyuval a hátán, gyalog.

S zsebéből sejde kikandikál piros, román útlevele, melynek műanyag-laminált-ságát egész világ szidja, de leginkább jómagam, mert ha leszed („lászed”) érette a vámos, elcseszi bimbózó emigrációm.

Árva itt az ember, s csak a saját fajtájára számíthat. Mégis szövetség ez valahol, nem is szent, de nem is seggbe tetovált: látom a pofáján rögtön, ki jött otthonnan. A rendőrt úgy próbálják levegőnek nézni, hogy ordít róluk, félnek. S mindig a Rendőrre gondolnak, meg az igazoltatásra, meg a határra, örökké fejük fölött lebeg Vámosklész karja, hangja, orcája, amint éppen néhány évre kitiltja őket a lehetőségek eme földjéről, ahol a pénz minél okosabb elosztására és spórlására gondolhatnak, akciós szalámit ehetnek, s tőkét halmozónak fel, igen nagy halomba. Látni őket a Blahán, a Határ útnál, Keletinél, Moszkva-téren. Ahogy átsurrannak.

Én is így surranok, mert otthon azért kötöttek belém, mert magyar voltam, itt meg azért, mert román vagyok. De megírták ezt mások, szebben-jobban énnálam. Ők voltak itt a vendégértelmiségiek.

Én – büszkén, mégis szerényen – munkásnak tartom magam. Az angol nyelv alázatos és számító szolgájának. Drága angol nyelv, drága angol nyelv, tényleg drága vagy, s megy fel az árad, mint az istennyila lefelé, hála a fennvalónak, s a csillagösvénynek.

S buta ez a nép, mert nem beszél nyelveket, de hörögve akar csatlakozni oda, ahol csak más nyelveket beszélnek, franckarika.

És ez jó nekem. Jó nekem.

De azért a vendégmunkás is sír. Háromhavonta egyszer. Akkor viszont nagyon. Ilyenkor egyedül van, egyedül kell lennie. Amiért ilyenkor sír, azért soha, senki előtt nem sírhat. Még a Kedves előtt sem. Zokog, hörög, vörös a szeme, de mivel sötétben sír, ez nem látszik.

Ezenkívül kösz, megvagyok. Elveszni nekem úgysis csak testileg lehet. Otthon vagyok már pesten, de nem vagyok otthon magamban.

Többet eszem, kevesebbet szívok. Lakás, asszony is került. Társbérló is akad, bár saját érdekében ne hergelje bennem a székelyt, ne szóljon rosszat anyáról, kedvesről, vendégíróról.

Kerekedik az arcom, tisztul a tudóm, izmosodik a karom, okos dolgokat talállok ki:

Azért vagyunk a világon, hogy valahol boldoguljunk benne.

4. Újabb nyöszörgések

Érkezés

A vendégmunkás egy hátizsákkal érkezett pestre.

Volt benne három póló, három alsógatya, három pár zokni, és sok-sok igazolás arról, hogy tud angolul.

Azóta eltelt három hónap.

Most már van négy pólógatyzokni. Diploma, okirat, elismervény vagy elismerés semmi.

Van viszont egy rendesen összezavart identitástudata.

Ezért

Frusztrált.

Pökuráriu Joán és a pokol

Hazatérés kicsit, mikrobuszsal: kultúrutazás.

Mellettem fiatalember ül, nagy helyen. Mellénye közöttünk hever. Bemutatkozunk, még pesten, jó útitársakhoz illően. Nevem mondtakor beleborzongok, be szép, s be magyar.

– Pökuráriu Joán még vaagyak. – mondja ő hangosan, fészkelődve.

Elámulok. Az ember ugye azt várná, hogy a tényleg román (nekem fontos ez a különbségtétel) legalább úgy viselkedjék pesten, mint a magyar ember mondjuk Kolozsváron. Csak csendben, s szőrmentén pusmogva.

P. J. viszont kiereszti a hangját. Mondatszerkesztése és a hangsúlyeltolás perceként szántja fel filológus-lelkem gyöpét.

– Kluzsról, na, hogy van magyarosan, Kaalazsvárról még mentem el, osztán Pésztán mandam a hivatalnál a nőhez, itt van nagy bog pénz, csáljon nekem magyar csetöcénia! – meséli élvezettel, hogy intézte el azt, hogy már két éve rendes, papíron nyilvántartott állampolgára e szép, lapos országnak. Mutatja, mennyi a bog pénz, ami ehhez kellett. Vastag köteg, még ha túloz is.

Csak nézem, és hallgatom. Ahogy megnyilvánul. Ahogy jelenség. Mert az. Egyenesen szimbólum. Lám, lám, mit annyit nyafogni az identitás miatt. Hallgasuk meg Pídzsét:

– Ne izz még halljam a hangjikat, fújj, bűdös olájok! – mondja, mikor a román vámos közelít felénk. – Nézzed meg! – böki meg az oldalamat, s egy patkányra mutat, aki kétségbeesetten szaladgál a vállatósobához hasonlatos vámvizsgáló bódé mellett. – Pont olyan még van, mint a vámos pofájánál, ugye? Hiába, román vámos, patkány, hihi! – S csak vihog.

Aztán, mikor kellőképpen oldalba bökdösött mindenkit, s akinek lehetett még a szemébe is behunyorgatott, újra megszólal, mégpedig miután átmegyünk a határon, s már a román utakon döcögünk.

– No, kezdődik még a sötétségnél – mondja emberünk, s körbenéz, érti-e eléggé mindenki, mennyire megveti ő ezt a kivilágítatlan, pirossárgakék Nagyváradot.

Zenét fogunk a rádión, beáramlik a sötétbe egy román dídzsé, jó estét kíván. Pídzsé arca rémültté válik, kétségbeesetten csavargatja a keresőt:

– Milyen helyhez van ez, nem még menyen itten a Danubiusnál, ozisténit! Nyavolás ország, szakadjatok meg a zenétekkel együttesen még, hogy a dumnyező szö futyé toátó lúméja romünéaszko!

Haladunk bele az éjszakába, a nagy, román éjszakába. Pídzsé arcán csorog a verejték. Retteg attól, hogy ő (és) ez az ország. Hiszen ő már magyar állampolgár.

Motyog vagy kiabál, szidja az utakat, a nemzetet, a puliszkát, a román gerincet, dicséri a magyar észet, állapotokat és nyelvet.

Olyan lelkes, hogy lassan elszégyellem magam. Hogy én nem vagyok ennyire oda magyarorszáért. És nem gyűlölöm ennyire a románokat. Valami baj van velem, asszem. pesten, a piacon csomó embernek nem az enyém a szeme vágása, mégis imádják a helyet, ahol élnek. Én nem szeretem eléggé azt az országot,

melynek polgára akarok lenni. Nem úgy, mint Pídzsé. Aki meg is érdemli, hogy magyar állampolgár legyen. Soron kívül.

S otthon?

A vendégmunkás ha hazamegy, régi barátai is benne laknak, ugratják, sértegetik.

Hogy emigráns. Meg disszidens. Meg hazátlan. Meg román. Meg „magyar”. Vagy: „pesti”. Fogást nemigen találnak rajta, kitartásuk mégis bámulatos.

Szomorúan és csodálkozva és értetlenül néz le és körbe ilyenkor a vendégmunkás. Hogy miért teszik, azon gondolkodik, s honnan ez eredendő gyűlölet. Ezek az emberek utolsó nadrágjukat is megosztották volna, mikor egy cipőben, bizony, jártak még. Mi fáj most nekik?

Hogy nincs merszük egy hátizsákkal megérkezni pestre?

Amikor szójátszik

vendégcsapat – mert nem egyedül jön

vendégeskedik – bizony

vendégfogadás – hitvány

vendégjog – nincs

vendégmunkás – immigrant worker

vendégművész – szeretne lenni

vendégszerepel(ne) – (ha hívnák)

vendégszoba – az albérlete

vendégszerető – ugyan

vendégoldal – reng (susog) a tolla alatt

vendégoldalok – -ból lesz a Vendégekönny

A toleranciáról, mint olyan

Tévé. Nézem. pesty fekete doboz.

A homoszexuális prostituáltakról van szó. Interjú meg minden.

Azt rebeget az egyik, hogy ő nem érti, miért bántja őket a Hatóság, hiszen ők egyáltalán nem okoznak akkora veszteséget a kormánynak, „mint a románok, a feketemunkások”. Na tessék.

Már egy buzikurva is lerománóz.

Hátrányai

Amikor más olvas, tanul, én olyankor utazom. Haza, vissza, a munkahelyre. Vagy papírokat intézek, sorban állok. Vagy lenyűgözve nézek ki az ablakon. Még a metróban is. Így hát eleve a lépéshátrány. Ha nem lennék ennyire okos, minden bizonnyal nem tudnám felvenni a versenyt az „ölükbepottyant” echtékkel.

Méla

Elnézem, hogy megy tönkre fiatalságunk papírok intézése, a lebukástól való félelem miatt és közepette. Ahogy „legszebb éveinket” azzal töltjük, hogy legalább egy pici részét próbáljuk megteremteni annak, ami itt mindenkinek eleve adott és magától értetődő. (Szép, nagy, erős és egészséges koldusokat látok. Ők magyar állampolgárok. Rang ez is, kérem, koldulni csak magyar személyi igazolvánnyal és útlevelemmel!) Nem kell többre gondolni, csak a következőre: azon fáradozunk évekig, hogy helyrepopozottnak vélt identitásunkat, s hogy mi szintén magyarok vagyunk, papírokkal és igazolványokkal is aládúcoljuk. Már harmincöt az ember, mikor észreveszi, ha igen, hogy nem megy.

Nagyon profetikus leszek ilyenkor, meg szomorú.

Néha kiabálok a többieknek, hogy

Jóllakott, kövér polgárok s Akciók! mindenütt, ez téveszt meg benneteket, testvéreim?!

Asszonyok kara

Ó, a vendégmunkás asszonyok!

Igen különös fajta.

Erdélyi nőink legbátrabbjai, legtalpraesettebbjei ők. (Nem a legszebbek, azok nálunk sem dolgoznak.) Nem félnek semmitől, jókedvűek és hangosak. Mindenütt otthon érzik magukat, mert nincs szükségük arra, hogy otthon érezzék magukat. Nem gondolkodnak sokat, keresni jöttek ide, és keresnek is.

Tele vannak ismerősökkel, akikben nem magyar állampolgárt, hanem csak másik embert látnak, s bár azok viszolyognak tőlük, mieink nagy hangon üdvözlük őket, találkozáskor.

Természetes nekik, hogy Itt vannak.

Asszonyok kara.

Isteni a küldetésük.

Mindenki gyűlöli őket.

A Kedvesről, még egyszer

...és a Kedves két szép, erős, de legfőképpen magyar állampolgár gyereket szül majd nekem...

Alul

Az Aluljárók még mindig rejtély számomra. Sosem tudok jól kijönni belőlük. Mindig a wild side-on walkolok ki. A fene érti.

Nézem, milyen céltudatosan, okos arccal, lazán és természetesen tud mindenki jó irányba lépkedni, a metróból feljövet.

Én meg állok sok út s lépcső előtt, melyiket válasszam. Szégyellek körbesétálni és minden feliratot megbámulni. Egyből kiszúrnák, hogy nem pesti vagyok.

Felmegyek hát az elsőn, vissza, fel egy másikon, megint vissza, úgy teszek, aki csak úgy, egy kicsit mászkál. Nézelődik. Turista.

Közben irigy pillantásokat vetek a született pestiekre. Hogy ők mennyire tudják, mi, hol.

Aztán rájöttem.

Ők csak egy utat ismernek. Ahol mindig járnak. Ahová a napi betevő hajtja őket, ahol saját napos oldalukat vélik.

A vendégmunkás mindig másutt jut a felszínre. Mindig másutt mehet. Ezer út közül választhat. És ez azért nem semmi.

5. Epilógus – hónapokkal később

Néhány napja próbáltam kinyitni a bicskámat, nem sikerült. Berozsdásodott bennem a székely, vontam le a következtetést.

Étolajjal segitettem neki, puhánymód.

Nem mérgelődtem, nem nyafogtam, s jó lenne, ha ebben a szövegben is így maradna ez: resignált (mert olyan jó szó), bölcs hangon mondhatnám el, amit szeretnék.

Valóban, kissé erősebb és puhányabb lettem ezalatt a pár hónap alatt. Kevés dolog tud megrázni már, és/viszont én is villamossal megyek a Kálvintól a Fővám térig. Nyugodt vagyok, s panasz-szóm is kevés, na nem mert annyival jobb, csupán megszoktam, meg felnőttem, ilyenek.

Továbbra is vendégmunkás vagyok, viszont nem óhajtom cipelni ennek a keresztjét, és már nem élek azokkal a lehetőségekkel, amelyeket nyújt, nyújtani tud: nem kérem ki magamnak, miután kiprovokáltam az elnevezést, hogy büszke sértettségem és sértett büszkeségem teljes egészében pompázhassék valami nem is létező igazságszolgáltatás előtt. Továbbra is megaláznak és továbbra is bizonytalan a jövőm, a lét, de hát tavasz lett közben, meg háború és járvány, más lett a dolgok politúrja, s az is ahogy s ahonnan csillognak.

Elértem, amit akartam: van munkám dögvél. Annak dolgozom, aki megfizet, s ha valakinek extra kívánságai vannak, fogom a kalapomat, mely jelen pillanatban még csupán egy sapka, de azt olyan gráciával helyezem a fejemre, hogy lehajtott fejú pirulásra készíti halandó munkaadóimat. Jó hírem terjed, s csak én tudom, hány embert vezettem félre az angol nyelvtan labirintusában, s ott is hagytam őket rongyul, szellemi magvam kommunikálni-nem-tudásukban hajt csírákat majdan. De addig fizetnek, mert tanulni akarnak a bohók. (Néha eszembe jut, hogy félnem jó lenne, s az is, hogy ha lebuknék, milyen mulatságosan nézne ki a jegyzőkönyvben az, hogy „...táskájában az angol nyelv oktatására alkalmas eszközöket találtunk...”)

Elvesztettem néhány barátomat, akikre vendégmunkásként tettem szert, de szereztem újakat. Megnéztem, mit olvasnak a pestiek, s az eredmény lehangoló volt, és tudom, hogy mit tudok s mennyit érek, látom, mire voltam képes idáig, kicsit tán büszke is vagyok magamra, s akár haza is mehetnék.

De valami nem engedi, pedig minden porcikám indulna már. Fák, füvek, virágok hívnak, minden, ami innen szebbnek tűnik, mint volt, s mint lenne. Mégis maradok.

Most már tudom, kit kell itt szidni, s azt is, kit nem szabad, tudom, ki az erősebb kutya, s hogy mit csinál. Tudom, hogy kell kimenni az aluljáróból, s azt is, melyik a legrövidebb út az otthonom s a munkahelyem között. Tudom, ki számít, mi az elit, s mit tart fenn a köznek, mely tagjaival oly egy vagyok néha. Jobban ismerem a Kedvest is, s nem csalódtam. Tudom, hol olcsóbb a felvágott, s hogy mi a titka az akcióknak, s tudom, álmodhatnám éjjelente azt, hogy töltött káposzta erdélyi módra, de nem teszem.

Szóval sok mindent tudok, érzelmeim viszont alig vannak. Ahogy sejtettem előre, megölte őket a város, ez a város. Szemlélődés maradt és kommentár, without érzelmi íkú, natessék.

Elmegyek a kultuszhelyekre, kedvenceim hol laktak, és gyakran képelem el, milyen volt pest a századelőn, és szeretnék élni kicsit ott és akkor, aztán rájövök, hogy nem tudhatom elképzelni. Nekem átvillamosozni a Dunán mindig mást jelent, mint akármelyik pestinek. Nekem a Citadelláról megszemlélni a várost mindig ugyanolyan. És sosem sétálgatok úgy a Kálvinon, mint Csáth Géza, Karinthy vagy Hunyady Sándor. Tudom, hogy sosem leszek itthon itt, sosem leszek pesti, de otthon sem leszek már otthon soha, és sehol sem fogom magam jól érezni, mert mindig hiányzik majd a másik. Tudom, hogy tézisem, mely szerint az emigrálásra egy generáció rámegegy, igaz, s hogy e generáció esetében én vagyok, azt is. (Keménynek kell lennem, hogy egészen el ne vesszek. Szívósságom viszont csak úgy működik, ha betartok bizonyos nevetséges, ronda, furcsa, többnyire egészségügyi szabályokat. Rigolyáim ezekből lettek, megviselik, gyötrik a Kedvest.)

Erdélyinek már, pestinek még nem vagyok jó. Nem is leszek, nevetséges ez a város, ez az ország. Otthon sosem látni sztárokat az utcán, s megmarad az egészséges távolság. Otthon nem ismer mindenki mindenkit, és nem ugyanazokat az arcokat látom mindenütt. Otthon nem lehet mindenki 15 percre híres, és csomó boldog ember van, aki sosem szerepel a tévében. Túl kicsi ez az ország, túl sok az ember benne, túl közel egymáshoz. Nincs erdő, hegy, mi elválasztaná őket, szép nagy család, az van. Nem szeretnék tagja lenni, s a többi bevándorlótól eltérően nem ájulok el attól, hogy mennyit lehet kevés pénzből enni, s nem mutogatom egy otthonról jöttnek sem a Duna-partot úgy, mintha az enyém lenne vagy legalábbis mintha én köveztem volna ki. Jólakott, kövér polgárok s akciók mindenütt, s ez téveszt meg benneteket, testvéreim, már nem mondom, mert kinek.

Nincs már testvér, összetartás meg vidéki dolgok, egyenség van, unió.

Konstatálnom kell, hogy elvesztem, talán mindenkorra, mert sehova sem tartozom. Az étolaj csak ideig-óraig nyitja ki a bicskát, a karikás ostorral viszont nem lehet szalonnázni, de nem is kell, azt hiszem.

Légüres a tér köröttem, kicsit lebegek, s pattog a fülem, tompán hallok a világot, s benne magam. Új élmény kellene, más feeling, újabb megszokás. Ha világjáróbb alkat lennék, már továbbálltam volna.

pest semmi újat, jót nem tud nyújtani már nekem. Igaz, rosszat sem.
Lófaszt ért az egész, barátom.*

---

* Fekete Vince: S megint előlről.